

Borys Humeniuk,

Doctor of Historical Sciences, Professor,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University

Historical and Ethnopolitical Dimensions of Transformation of International Security

The article is dedicated to analyzing changes in the concept of international security after the Cold War, with a particular focus on the role of ethnopolitics in contemporary international crises. Following the end of the Cold War, international security underwent significant transformations; however, new threats, particularly ethnopolitical conflicts, emerged as some of the main challenges to global stability. Ethnic nationalism, separatism, and cultural factors have increasingly become causes of internal conflicts, which may escalate into international crises requiring the attention of international organizations and states. One of the key aspects of the article is the relationship between ethnopolitical conflicts and international security, where ethnic groups often remain a factor not only of national but also of global instability. These conflicts rarely stay confined to national borders, often receiving support or triggering external intervention. External actors, seeking to secure their political and economic interests, may support specific ethnic or national movements, thereby intensifying the escalation of conflicts. The article also examines the role of international organizations in resolving ethnopolitical crises. However, such organizations face challenges when addressing conflicts where ethnic issues are central. The article further discusses the role of external intervention in ethnopolitical conflicts, analyzing how humanitarian operations, peacekeeping missions, or military interventions can have both positive and negative consequences. Particular attention is given to the analysis of the phenomenon of "ethnic security" in the context of globalization, where interethnic tensions may be exacerbated by economic and social factors. The article also explores examples of conflicts arising from global changes, which may trigger new ethnopolitical crises. The author emphasizes the importance of revisiting the concept of international security in light of the growing role of ethnic factors, which significantly impact global stability. Taking ethnopolitical aspects into account in international policy will help more effectively respond to crisis situations and ensure long-term stability.

Keywords: international security, ethnic conflicts, globalization, ethnopolitics.

<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.07>

УДК 321

Владислав Пустовар,

докторант навчально-наукового інституту права та політології,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ORCID: 0009-0001-9790-0210; email: vvpustovar7@gmail.com

ПОЛІТИЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПІДХІД

Автор досліджує стійкість та ефективність політичної системи як один із ключових факторів економічної безпеки держави. В сучасних умовах політична стабільність стає основою для ефективного функціонування державних інституцій, прийняття стратегічно важливих рішень і забезпечення стабільного економічного розвитку. Акцентовано увагу на тому, що стійкість політичної системи визначається низкою факторів, зокрема інституційною стабільністю, політичною легітимністю, соціально-економічними умовами та впливом зовнішніх загроз. Ці фактори взаємодіють між собою, створюючи основу для сталого розвитку та зниження ризиків.

Одним із головних аспектів політичної стійкості є інституційна стабільність, яка передбачає надійну роботу державних органів влади, таких як парламент, уряд і судова система. Стабільні та ефективні інституції забезпечують дотримання законів, прозорість рішень і передбачуваність політичних процесів, що зміцнює довіру громадян до влади. У статті зазначено, що інституційна стабільність є важливим елементом у запобіганні кризових ситуацій, які можуть дестабілізувати політичну систему і мати негативний вплив на економічну безпеку. Політична легітимність, яка полягає в суспільному визнанні законності влади, також відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності. Зазначено, що довіра громадян до політичної системи й уряду знижує ризик соціальних конфліктів, сприяючи таким чином стабільному політичному середовищу. Крім того, легітимність влади значною мірою залежить від її здатності відповідати на запити суспільства та забезпечувати реалізацію економічних і соціальних програм, що сприяє зміцненню економічної безпеки.

У статті також розглядаються соціально-економічні фактори, які мають значний вплив на стійкість політичної системи. Економічне зростання, справедливий розподіл ресурсів і доступність основних послуг, таких як охорона здоров'я та освіта, знижують соціальну напругу та сприяють політичній стабільності. Натомість економічні кризи, високий рівень безробіття та соціальна нерівність можуть стати каталізаторами протестів і політичних заворушень, що загрожують стійкості держави.

Ключові слова: політична стійкість, ефективність політичної системи, економічна безпека, інституційна стабільність, політична легітимність.

Вступ. У сучасних умовах глобалізації та зростання міжнародних викликів економічна безпека держави стає важливим пріоритетом. Вона залежить не лише від економічних показників, але й від стабільності та ефективності політичної системи. Політична система формує правила, за якими функціонує економіка, визначає державну політику та встановлює інституційні рамки для ринкових процесів. Ефективність політичної системи є важливим фактором у забезпеченні довгострокового економічного розвитку та стабільності.

Політична стійкість та ефективність тісно пов'язані з такими аспектами, як інституційна стабільність, політична легітимність і соціально-економічні умови. Стійка політична система здатна адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх викликів, зберігаючи при цьому стабільність управління та прозорість у прийнятті рішень. Вона є основою для підтримки правопорядку, захисту прав власності, а також для забезпечення економічної стабільності в державі. Від ефективності політичної системи залежить здатність держави реагувати на економічні кризи та запобігати їхньому виникненню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена проблематика має виразний міждисциплінарний характер, а тому у центр уваги потрапляють і політологічні, і економічні, і соціологічні дослідження. Відтак проаналізовано низку наукових статей та публікацій на тему економічної стійкості, ефективності політичної системи, політичної легітимності, інституційної стабільності, зокрема публікації Вербівської Л., Скрипчук С., Гонюкової Л., Єлісєєвої Л., Коваленка В., Ладана М., Майстренка К., Пильгун Н., Слуцької О. та інших.

Метою статті є дослідження впливу стійкості та ефективності політичної системи на забезпечення економічної безпеки держави, а також визначення ключових чинників, що сприяють зміцненню політичної стабільності та економічного розвитку. Завдання статті полягають у проведенні аналізу інституційної стабільності як ключового чинника політичної стійкості, розгляді взаємозв'язку між політичною легітимністю та економічною безпекою, визначенні ролі соціально-економічних умов у забезпеченні політичної стабільності, оцінці впливу зовнішніх загроз на політичну систему та економічну безпеку, а також виявленні основних внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на ефективність політичної системи в контексті забезпечення економічної безпеки.

Методи дослідження. В статті використано порівняльний метод, а також техніки системного та інституційного аналізу, що дозволило розглянути політичну стабільність як багатогранне явище та її взаємозв'язок з економічною безпекою, оцінити вплив стабільності політичних інституцій на економічну безпеку, порівняти різні політичні системи і проаналізувати їх ефективність у забезпеченні економічної безпеки держави.

Результати та дискусії. Сьогодні економічну безпеку можна визначити як стан національної економіки, який забезпечує стабільність, стійкість і здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам. Вона охоплює ефективне функціонування економічних інститутів, забезпечення високого рівня життя населення, підтримку конкурентоспроможності на світовому ринку та здатність до швидкого відновлення після кризових ситуацій. Економічна безпека залежить від багатьох факторів, таких як ресурсна база, інноваційний потенціал, здатність держави до адаптації в умовах глобалізації та зовнішніх економічних викликів.

Як зазначає В. Малишко, економічна безпека є фундаментом і матеріальною основою національної безпеки. Забезпечення економічної безпеки є винятковою прерогативою держави. Ніхто інший не в змозі вирішити це завдання. У практичному плані забезпечити економічну безпеку країни означає створити систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її механізми захисту від тієї або іншої загрози (Малишко, 2015).

Політична система відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки, оскільки саме вона визначає правила гри в економічній сфері. Стабільна та ефективна політична система створює сприятливі умови для розвитку економіки, захищає права власності, забезпечує прозорість ринкових відносин і стабільність державної політики. Водночас політичні кризи, корупція, недосконалість правозастосування та низька ефективність

державних інститутів можуть значно послабити економічну безпеку, сприяючи нестабільності та зниженню довіри до держави як гаранта економічних процесів.

Політична система є центральним компонентом будь-якого суспільства, оскільки вона визначає, як організоване управління, як приймаються рішення та як реалізуються інтереси різних соціальних груп. Вона є комплексною структурою, це і сукупність інститутів, норм, процедур, відносин, які визначають політичне життя країни. Політична система забезпечує механізм функціонування державної влади, регулювання суспільних відносин і підтримку суспільного порядку. Політична система охоплює всі процеси та інституції, що взаємодіють для підтримки порядку, забезпечення безпеки, реалізації інтересів громадян і управління ресурсами. Вона є основою стабільності та ефективного управління державою, а також гарантом довгострокової економічної безпеки в умовах глобальних викликів. Політична система складається з кількох ключових елементів, що забезпечують її ефективність.

Ключовий елемент політичної системи – це інституції, до яких належать органи влади: парламент, уряд, суди, місцеве самоврядування. Вони відповідають за ухвалення законів, виконання державних програм, вирішення конфліктів і забезпечення правопорядку, забезпечуючи стабільність і контроль у суспільстві.

Важливий елемент – закони, які регулюють відносини між громадянами та державою, встановлюють права та обов'язки, структуру влади та виборчі процедури. Закони забезпечують правову визначеність і стабільність, підтримують справедливість і захищають права громадян.

Ці два елементи взаємодіють: інституції реалізують закони, а закони регулюють діяльність інституцій, що забезпечує легітимність та ефективність управління, необхідну для політичної стабільності й економічного розвитку.

Політичні партії як політичні інститути є значимим елементом політичної системи. Відіграючи роль посередника між громадянським суспільством і державою, вони становлять частину механізму саморегуляції суспільства, незалежно від того, чи це є демократична партія, чи джерело тоталітаризму або авторитаризму. Політичні партії не лише виражають інтереси певних соціальних груп, але й активно формують ці інтереси (Гонюкова, 2010).

Політичні партії та громадські організації є важливими елементами політичної системи, які виконують ключові функції у забезпеченні представництва та участі громадян у політичному житті. Політичні партії представляють інтереси різних груп населення, створюють політичні програми і беруть участь у виборах, виконуючи роль посередників між суспільством і державою. Вони формують політичну волю народу, визначають пріоритети державної політики та впливають на ухвалення рішень. У багатопартійних системах конкуренція між партіями стимулює дебати і сприяє створенню різноманітних політичних програм, що відповідають інтересам різних верств населення.

Громадські організації, такі як неурядові організації та профспілки, представляють інтереси суспільства та беруть участь у політичних процесах, виконуючи контрольні та моніторингові функції. Вони впливають на політичні рішення, захищають права громадян і сприяють підзвітності влади, виступаючи каналом для громадської думки та ініціатив.

Разом політичні партії та громадські організації підтримують зв'язок між суспільством і державою, сприяють відкритості й ефективності політичної системи, формують демократичну культуру та заохочують активну участь громадян у політичному житті.

Розглядаючи громадські організації в суспільному житті, варто зазначити, що вони створюються, виникають на основі певної діяльності людей. За своєю суттю, така організація – це орган, який забезпечує діяльність людей, спрямовану на відстоювання певних ідей, спільних інтересів, реалізацію визначених цілей (Маркович, 2022).

Громадські організації займаються адвокацією та контролем за урядом і захистом прав громадян. Вони сприяють прозорості влади та залученню громадян до політичного життя, даючи їм можливість впливати на рішення та домагатися змін. Завдяки цьому громадянське суспільство стає важливим елементом політичної системи, забезпечуючи баланс між державою і суспільством, що сприяє демократичному розвитку та зміцненню інституцій.

Тож, політична система є складною структурою, що забезпечує функціонування держави і суспільства. Інституції, закони, партії та громадські організації взаємодіють для досягнення спільних цілей, створюючи основу для стабільного розвитку та реалізації інтересів громадян.

Політична система також має ключовий вплив на економічну безпеку держави, формуючи інституційні умови для регулювання економіки та ринкових механізмів. Вона визначає правила для учасників ринку, забезпечує стабільність і передбачуваність державної політики. Ефективна система здатна швидко реагувати на економічні зміни, впроваджувати реформи для зростання та боротьби з корупцією, що є критично важливим для економічної стабільності та довіри до державних інститутів.

Забезпечення стабільності та передбачуваності економічної політики є важливою функцією політичної системи. Стабільна політична система створює умови для довгострокового планування, залучення інвестицій і розвитку підприємництва. Прогнозованість політики знижує ризики, дає бізнесу впевненість у майбутньому та стимулює економічну активність. Натомість політична нестабільність, часті зміни уряду чи відсутність чіткої стратегії можуть призвести до економічних криз, відтоку капіталу та погіршення рівня життя населення.

Взаємодія між політичною системою та ринковими механізмами виявляється у встановленні державою правил ринкових відносин. Політична система забезпечує конкурентне середовище, захист прав власності, підтримку інновацій і розвиток інфраструктури. Ефективне функціонування ринку залежить від чітко визначених політичних правил, які гарантують стабільність і справедливість. Держава впливає на розподіл ресурсів через податкову політику, регулювання ринку праці та підтримку ключових секторів економіки.

Отже, політична система відіграє ключову роль в економічній безпеці, забезпечуючи стабільність, прогнозованість і ефективність економічної політики. Її ефективність впливає на розвиток бізнесу, інновацій та добробут населення, що є особливо важливим в умовах глобалізації та міжнародних викликів.

Поняття стійкості політичної системи стосується її здатності зберігати цілісність, функціональність та ефективність у складних і змінних умовах. Стійкість політичної системи означає її здатність адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх викликів, підтримуючи стабільність управління та забезпечуючи безперервність процесів прийняття рішень. Стійка політична система може протистояти кризам, зберігаючи свою структуру та здатність до відновлення після потрясінь. Це є критично важливим для забезпечення економічної безпеки, оскільки без стійкої політичної системи неможливо досягти довготривалого економічного зростання та стабільності. Політична система повинна бути стійкою до зовнішніх і внутрішніх викликів, тобто здатна швидко реагувати на кризи та підтримувати стабільність в суспільстві (Коваленко, 2010).

Політична стійкість держави залежить від взаємодії кількох ключових факторів, які підтримують стабільність і ефективність системи. Інституційна стабільність визначається надійністю таких державних інститутів, як парламент, уряд і судова система, а також чіткими правилами та стабільною законодавчою базою, що знижують ризик криз і підвищують довіру громадян до влади. Політична легітимність базується на визнанні законності влади населенням і міжнародною спільнотою; високий рівень довіри до уряду сприяє стабільності, оскільки влада здатна ефективно відповідати на потреби суспільства. Важливим чинником є також соціально-економічні умови: економічне зростання та справедливий розподіл ресурсів знижують соціальну напругу, тоді як економічні кризи та нерівність можуть призвести до дестабілізації системи. Зовнішні фактори, такі як міжнародні відносини та геополітичні виклики, також мають значний вплив на стійкість держави, адже зовнішній тиск або конфлікти можуть дестабілізувати політичну систему, якщо країна не має достатніх ресурсів для протидії. Таким чином, політична стійкість є складним явищем, яке залежить від інституційної стабільності, легітимності влади, соціально-економічних умов і зовнішніх чинників, що разом забезпечують ефективне управління та розвиток держави.

Політична стабільність є фундаментальною умовою для досягнення економічної безпеки, оскільки вона створює передумови для довгострокового економічного планування, інвестицій та стійкого розвитку. В умовах політичної стабільності держава може ефективно управляти економічними процесами, залучати інвестиції та забезпечувати сталий розвиток, що відтак сприяє зміцненню економічної безпеки та підвищенню добробуту населення.

Важливо підкреслити, що політичні інституції відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності в країні. Ці інституції – парламент, уряд, суди, виборчі комісії та інші органи влади, які контролюють і приймають рішення на різних рівнях управління. Вони встановлюють правила гри в політиці, забезпечують розподіл влади та рівновагу, і є гарантами дотримання конституційних норм і законів. Ефективна діяльність політичних інститутів сприяє уникненню конфліктів і забезпечує стабільність у політичній системі країни (Ладан & Майстренко, 2023).

Існує багато загроз, які можуть підірвати політичну стабільність, їх можна поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні охоплюють корупцію, соціальну нерівність, політичні конфлікти. Корупція є однією з найбільших небезпек для стабільності, оскільки вона підриває довіру громадян до державних інститутів, призводить до неефективного управління ресурсами, посилює соціальну несправедливість. Це ускладнює здатність держави забезпечувати стабільність, може стати причиною політичних криз, економічної нестабільності. Соціальна нерівність та політичні конфлікти також є загрозою для політичної стабільності, можуть викликати зростання соціальної напруги, протестів і невдоволення. Якщо держава не вирішує проблему нерівності, це підсилює нестабільність і може призвести до соціальних потрясінь. Зовнішні загрози охоплюють напружені міжнародні відносини, військові конфлікти, економічний тиск. Ці фактори можуть дестабілізувати політичну систему, якщо держава не має достатніх ресурсів для протидії викликам.

Політична стабільність є основою ефективного функціонування держави та економічної безпеки. Зміцнення стабільності вимагає боротьби з внутрішніми загрозами, такими як корупція, і адекватної відповіді на зовнішні виклики, що сприятиме економічному розвитку та безпеці держави.

На думку Л. Єлісеєвої, корупція є найпоширенішою формою антисоціального капіталу, що базується на соціальній нормі хабарництва. Корупційна соціальна норма визначає економічну поведінку багатьох людей, унаслідок чого виникає корупційна пастка (2019). Коли громадяни не відчувають захисту своїх прав і бачать, що державні інституції обслуговують інтереси вузьких еліт, це може спричинити соціальне невдоволення, протести, політичні кризи. Корупція у такій ситуації не тільки підриває довіру до влади, але й погіршує економічні показники, знижуючи інвестиційну привабливість країни. Інвестори уникають корумпованих держав через ризики для капіталовкладень і труднощі у веденні бізнесу.

Соціальна нерівність також загрожує політичній стабільності. Велика нерівність у доходах і доступі до основних послуг, таких як охорона здоров'я чи освіта, сприяє зростанню соціальної напруги. Якщо значна частина населення відчуває себе маргіналізованою, це може призвести до протестів або навіть повстань. Соціальна нерівність підриває єдність суспільства, робить політичну систему вразливою, може сприяти виникненню радикальних рухів. Політичні конфлікти, особливо у слабких інституційних системах, також становлять загрозу стабільності. Політична система неспроможна ефективно вирішувати конфлікти підриває легітимність і довіру громадян, що може спричинити кризу управління.

Зовнішні загрози, такі як геополітичні конфлікти або міжнародний тиск, можуть дестабілізувати політичну систему. Конфлікти з іншими державами, економічні санкції або політичний тиск можуть викликати внутрішні кризи, що послаблюють державні інституції. Вплив міжнародних організацій також може мати суперечливий ефект. Наприклад, економічні реформи, вимушені міжнародними фінансовими інституціями, можуть викликати соціальне невдоволення, якщо супроводжуються соціальними скороченнями або підвищенням податків. Це може призвести до протестів і зниження довіри до влади, обмежуючи суверенітет держави та створюючи нові виклики для політичної системи.

Таким чином, політична стабільність піддається як внутрішнім, так і зовнішнім загрозам, які можуть суттєво вплинути на здатність держави ефективно управляти та забезпечувати економічну безпеку. Ефективна політична система повинна мати механізми для протидії цим загрозам, забезпечуючи стійкість та адаптивність в умовах мінливого середовища. Вона повинна бути здатною швидко реагувати на виклики, що виникають, зберігаючи стабільність, забезпечуючи захист прав громадян і підтримуючи довіру до державних інститутів. Це є критично важливим для довгострокового розвитку країни та зміцнення її позицій на міжнародній арені.

Політична система – це сукупність інститутів, які формують і розподіляють державну владу та здійснюють управління суспільством і його процесами, щоб втілити у життя інтереси певних соціальних груп. Політична система має монополію на владу в масштабі всього суспільства, визначає стратегію суспільного розвитку, забезпечує політичне й адміністративно-державне управління суспільними процесами, формує правову систему (Пильгун & Слуцька, 2022).

Ефективність політичної системи є вирішальним чинником у здатності держави гарантувати економічну безпеку, стабільність і розвиток. Це поняття охоплює здатність політичних інститутів успішно реалізовувати державну політику, досягати поставлених цілей і реагувати на виклики суспільства.

Політична ефективність вимірюється тим, наскільки система здатна забезпечувати стабільність, ухвалювати обґрунтовані рішення та реалізовувати їх із мінімальними витратами та високою результативністю. Це формування політики, яка відповідає потребам громадян, сприяє економічному зростанню, соціальній справедливості, захисту національних інтересів. Також важливим аспектом є забезпечення верховенства права, прозорості й підзвітності державних інститутів, що є ключовими для довіри громадян до влади.

Методи оцінки ефективності політичних інститутів охоплюють як кількісні, так і якісні підходи:

1. Аналіз результатів державної політики є одним з основних методів оцінки ефективності політичних інститутів. Це оцінка того, наскільки успішно уряд виконує свої завдання, такі як забезпечення економічного зростання, зниження рівня безробіття, підтримка стабільного рівня інфляції та забезпечення соціального захисту. Ефективність політики також може оцінюватися через порівняння запланованих і досягнутих результатів, а також через аналіз витрат на досягнення цих результатів. Наприклад, якщо уряд запроваджує програму зі створення робочих місць, ефективність цієї програми можна виміряти за кількістю фактично створених робочих місць у порівнянні з початковими планами.

2. Індекси політичної стабільності та ефективності уряду є ще одним методом оцінки. Такі індекси, як Індекс політичної стабільності, Індекс ефективності уряду (World Governance Indicators), Індекс демократії, надають кількісні показники, що дозволяють оцінити ефективність політичних інститутів у порівнянні з іншими країнами. Ці індекси враховують різні аспекти (якість державного управління, рівень корупції, ефективність правозастосування, політичну стабільність). Використання індексів дозволяє виявити слабкі місця в політичній системі, визначити пріоритети для подальшого вдосконалення.

3. Соціологічні опитування є важливим інструментом для оцінки ефективності політичних інститутів з точки зору громадян. Вони дозволяють виміряти рівень довіри громадян до державних інститутів, задоволення роботою уряду та сприйняття ефективності політики. Рівень громадської підтримки політичних рішень є важливим індикатором їхньої ефективності та легітимності. Високий рівень довіри до уряду свідчить про те, що політичні інститути відповідають потребам населення.

Отже, ефективність політичної системи є вирішальним фактором для забезпечення економічної безпеки, оскільки вона визначає здатність держави підтримувати стабільність, сприяти економічному розвитку та захищати інтереси громадян. Оцінка ефективності політичних інститутів дозволяє зрозуміти, наскільки добре функціонує система, і визначити

необхідні заходи для її вдосконалення. Це не лише підвищує якість управління, а й зміцнює довіру громадян до держави, що є критичним для довгострокової стабільності країни.

Ефективна політична система створює сприятливі умови для економічного зростання, захисту прав власності, дотримання законності та правопорядку, а також реалізації економічних реформ. Вона сприяє стабільній роботі державних інститутів і прийняттю зважених економічних рішень, які враховують як внутрішні потреби, так і зовнішні виклики. Така система забезпечує передбачуваність і стабільність економічної політики, знижуючи ризики для бізнесу та інвесторів. Політична ефективність прямо впливає на інвестиційний клімат. Коли система працює стабільно, інвестори впевнені у правовій безпеці, захисті своїх інвестицій і прогнозованості економічної політики, що сприяє припливу капіталу та розвитку нових секторів. Навпаки, політична нестабільність або неефективність державних інститутів підвищує ризики, відлякує інвесторів і гальмує розвиток економіки.

Таким чином, ефективність політичної системи є ключовим фактором для забезпечення економічної безпеки та успішного економічного розвитку країни. Від здатності цієї системи підтримувати стабільність, приймати обґрунтовані рішення та впроваджувати реформи залежить залучення інвестицій, зростання економіки та добробут населення.

Висновки. Стійкість та ефективність політичної системи є визначальними факторами для забезпечення економічної безпеки держави. Політична система, здатна зберігати стабільність та адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх викликів, створює основу для сталого економічного розвитку та зростання. Інституційна стабільність, зокрема, сприяє ефективності державного управління, запобігає політичним кризам і забезпечує дотримання правопорядку та прозорість у прийнятті рішень.

Важливим аспектом політичної стабільності є політична легітимність, яка визначає рівень довіри громадян до державних інститутів. Легітимність влади знижує ризик соціальних конфліктів і забезпечує політичну стабільність, що є необхідною умовою для ефективного реагування на різноманітні виклики та загрози, як внутрішні, так і зовнішні.

Соціально-економічні чинники також мають істотний вплив на політичну стабільність. Економічне зростання, справедливий розподіл ресурсів і соціальна рівність сприяють зміцненню політичної стійкості, знижуючи рівень соціальної напруги та конфліктності в суспільстві. Зовнішні фактори, такі як геополітичні виклики, міжнародні санкції та військові конфлікти, можуть серйозно впливати на політичну систему та економічну безпеку. Тому здатність держави швидко адаптуватися до змін у міжнародному середовищі є важливою передумовою для підтримки економічної стабільності.

Корупція та політичні конфлікти, як внутрішні загрози, можуть значно послабити політичну систему та підірвати довіру громадян до державних інститутів, що негативно впливає на економічну безпеку. Тому важливими є заходи щодо боротьби з корупцією та створення прозорих механізмів державного управління.

Таким чином, стійка та ефективна політична система є критично важливою для забезпечення економічної безпеки держави. Її здатність підтримувати стабільність, передбачуваність, ефективність політики є вирішальними чинниками для сталого економічного зростання, залучення інвестицій і забезпечення високого рівня добробуту населення. Перспективи подальших досліджень полягають у детальному аналізі впливу зовнішніх чинників, зокрема міжнародних політичних, економічних відносин, на політичну стабільність і економічну безпеку держави, а також у дослідженні ролі інноваційних технологій та цифрової трансформації в зміцненні економічної безпеки держави.

Використані джерела:

1. Вербівська, Л. В., & Скрипчук, С. Ю. (2024). Система економічної безпеки як фактор стійкого розвитку промислових підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*, (17), 48–53. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.48>
2. Гонюкова, Л. (2010). Політичні партії в державному управлінні: Функціональний аспект. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України*, (1), 191–198. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2010_1_21

3. Єлісеєва, Л. (2019). Корупція як форма антисоціального капіталу. *Economic Journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*, 1(17), 7–14. <https://doi.org/10.29038/10.29038/2411-4014-2019-01-7-14>
4. Кваша, О. (2017). Корупція як складова організованої злочинності. *Вісник Національної академії прокуратури України*, (4/2 (52)), 53–58.
5. Коваленко, В. (2010). Стратегічне управління системотвірними складовими фінансової стійкості банківської системи. *Банківська справа*, (6 (96)), 65–72.
6. Ладан, М. І., & Майстренко, К. М. (2023). Політична та військова стабільність в контексті безпеки. *Публічне урядування*, (2 (35)), 43–49. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-2\(35\)-5](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-2(35)-5)
7. Лекар, С. І. (2012). Розвиток фінансового законодавства у сфері валютного регулювання як фактор забезпечення економічної безпеки. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*, (6 (85)), 3–7.
8. Малишко, В. М. (2015). Актуальні проблеми економічної безпеки в системі національної безпеки України. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*, (4 (37)), 129–133.
9. Маркович, Х. М. (2022). Громадські організації: ідеологічно-правовий вплив на громадянське суспільство. *Прикарпатський юридичний вісник*, (2), 9–12. <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1008>
10. Наконечний, В. С. (2005). Політичний режим як фактор політичної безпеки. *Політологічний вісник*, (Вип. 20), 141–147.
11. Пильгун, Н. В., & Слущка, О. С. (2022). Теоретико-правовий аналіз політичної системи України. *Прикарпатський юридичний вісник*, (5), 11–15. <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5.924>
12. Побоченко, Л. М. (2016). Інвестиційний клімат як фактор економічного зростання України. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: X міжнародна науково-практична конференція, 25 листопада 2016 року: тези доп. Харків. С.260–262. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/29558>
13. Постов, О. В. (2013). Стабільність національної валюти як фактор економічної безпеки країни. *Актуальні проблеми розвитку підприємницької діяльності в Україні*, (Вип. 13), 128–133.
14. Скиба, О. (2024). Інституційна стійкість держави як фактор її сталого розвитку та економічної безпеки. *Сталий розвиток економіки*, (3(50)), 256–261. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-38>
15. Стебляк, А. В., & Лісов, Д. А. (2021). Бюро економічної безпеки як суб'єкт забезпечення економічної безпеки. *Нове українське право*, (6), 187–191. <https://doi.org/10.51989/nul.2021.6.28>
16. Чернега, В. (2022). Вплив податкової політики на інвестиційний клімат країни. *Інтелект XXI*, (3, 2022). <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.14>

References:

1. Verbivska, L. V., & Skrypchuk, S. Yu. (2024). Systema ekonomichnoi bezpeky yak faktor stiikoho rozvytku promyslovykh pidpriemstv. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, (17), 48–53. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.48>
2. Honiukova, L. (2010). Politychni partii v derzhavnomu upravlinni: Funktsionalnyi aspekt. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy*, (1), 191–198. http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2010_1_21
3. Yeliseieva, L. (2019). Koruptsiia yak forma antysotsialnoho kapitalu. *Economic Journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*, 1(17), 7–14. <https://doi.org/10.29038/10.29038/2411-4014-2019-01-7-14>
4. Kvasha, O. (2017). Koruptsiia yak skladova orhanizovanoi zlochynnosti. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*, (4/2 (52)), 53–58.
5. Kovalenko, V. (2010). Stratehichne upravlinnia systemotvirnymy skladovymy finansovoi stiikosti bankivskoi systemy. *Bankivska справа*, (6 (96)), 65–72.
6. Ladan, M. I., & Maistrenko, K. M. (2023). Politychna ta viiskova stabilnist v konteksti bezpeky. *Publichne uriaduvannia*, (2 (35)), 43–49. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-2\(35\)-5](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2023-2(35)-5)
7. Lekar, S. I. (2012). Rozvytok finansovoho zakonodavstva u sferi valiutnoho rehuliuвання yak faktor zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*, (6 (85)), 3–7.
8. Malyshko, V. M. (2015). Aktualni problemy ekonomichnoi bezpeky v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy. *Naukovi pratsi Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Yurydychnyi visnyk "Povitriane i kosmichne право"*, (4 (37)), 129–133.
9. Markovych, Kh. M. (2022). Hromadski orhanizatsii: ideolohichno-pravovyi vplyv na hromadianske suspilstvo. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, (2), 9–12. <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1008>
10. Nakonechnyi, V. S. (2005). Politychnyi rezhym yak faktor politychnoi bezpeky. *Politolohichnyi visnyk*, (Vyp. 20), 141–147.
11. Pylhun, N. V., & Slutska, O. S. (2022). Teoretyko-pravovyi analiz politychnoi systemy Ukrainy. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, (5), 11–15. <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i5.924>
12. Pobochenko, L. M. (2016). Investytsiinyi klimat yak faktor ekonomichnoho zrostannia Ukrainy. *Problemy ta perspektivy rozvytku pidpriemnytstva: Kh mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia*, 25 lystopada 2016 roku: tezy dop. *Kharkiv*. S.260–262. <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/29558>
13. Postov, O. V. (2013). Stabilnist natsionalnoi valiuty yak faktor ekonomichnoi bezpeky krainy. *Aktualni problemy rozvytku pidpriemnytskoi diialnosti v Ukraini*, (Vyp. 13), 128–133.

14. Skyba, O. (2024). Instytutsiitsna stiikist derzhavy yak faktor yii staloho rozvytku ta ekonomichnoi bezpeky. Stalyi rozvytok ekonomiky, (3(50)), 256–261. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-38>
15. Steblianko, A. V., & Lisov, D. A. (2021). Biuro ekonomichnoi bezpeky yak subiekt zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky. Nove ukrainske pravo, (6), 187–191. <https://doi.org/10.51989/nul.2021.6.28>
16. Cherneha, V. (2022). Vplyv podatkovoi polityky na investytsiinyi klimat krainy. Intelekt KhKhI, (3, 2022). <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2022-3.14>

Vladyslav Pustovar,

doctoral student at the Educational and Research Institute of Law and Political Science,
Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University

Political Stability as a Key Factor of Economic Security: an Institutional Approach

The article examines the stability and efficiency of the political system as one of the key factors of economic security of the state. In modern conditions, political stability is becoming the basis for the effective functioning of state institutions, making strategically important decisions and ensuring stable economic development. The author emphasizes that the stability of the political system is determined by a number of factors, including institutional stability, political legitimacy, socio-economic conditions, and the impact of external threats. These factors interact with each other, creating a basis for sustainable development and risk reduction.

One of the main aspects of political resilience is institutional stability, which implies the reliable operation of public authorities such as the parliament, government and judiciary. Stable and effective institutions ensure compliance with laws, transparency of decisions, and predictability of political processes, which strengthens citizens' trust in the government. The article notes that institutional stability is an important element in preventing crises that can destabilize the political system and have a negative impact on economic security. Political legitimacy, which is the public recognition of the legitimacy of the government, also plays an important role in ensuring stability. It is noted that public trust in the political system and government reduces the risk of social conflicts, thus contributing to a stable political environment. In addition, the legitimacy of the government largely depends on its ability to respond to the demands of society and ensure the implementation of economic and social programs, which contributes to the strengthening of economic security.

The article also discusses socio-economic factors that have a significant impact on the sustainability of the political system. Economic growth, equitable distribution of resources, and access to basic services such as healthcare and education reduce social tensions and promote political stability. On the other hand, economic crises, high unemployment and social inequality can become catalysts for protests and political unrest that threaten the stability of the state.

Keywords: political stability, efficiency of the political system, economic security, institutional stability, political legitimacy.

<https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series22.2024.36.08>

УДК 327:070.1]:17

Олександр Гоманюк,

здобувач за спеціальністю 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії,

Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м. Луцьк

ORCID: 0009-0001-7635-6519; e-mail: alex.ua.man@gmail.com

ПИТАННЯ ЕТИКИ ТА КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ У ЦИФРОВИХ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЯХ

У статті розглядаються проблеми конфіденційності даних та цифрових прав людини в сучасному глобальному середовищі, де інформаційні потоки перетинають кордони в реальному часі. Автор аналізує основні виклики для захисту персональних даних у міжнародних комунікаціях, звертаючи увагу на різноманітність правових підходів у різних країнах та ризики, пов'язані з обміном особистою інформацією. Поняття конфіденційності визначається як захист особистої інформації від несанкціонованого доступу, особливо в умовах, коли дані можуть бути передані через кордони з різними правовими стандартами. Стаття акцентує увагу на ролі великих корпорацій, таких як Google та Facebook, у збереженні й захисті даних користувачів, зважаючи на можливі загрози витоку або зловживання інформацією. Аналізуються заходи, які приймають держави, зокрема ЄС, для забезпечення захисту даних, проте глобальна природа інтернету створює проблеми у виконанні таких вимог. У контексті цифрових прав людини розглядаються аспекти права на приватність, свободу вираження поглядів, доступ до інформації та захист від цифрового стеження. Автор підкреслює, що ці права тісно пов'язані з базовими правами людини, проте сучасний розвиток технологій створює нові загрози. Зокрема, згадується випадок з Cambridge Analytica, який ілюструє можливість